

Döv flyktingflicka inspirerade till bok

Monica Zak

Monica Zak har träffat den spanske författaren Gonzalo Moure, som med en liten bokbuss och stort engagemang kör runt i västahariska flyktingläger. Han kommer till årets Bok- och Biblioteksmässa för att tala om sin nyöversatta bok Karmellens ord

► - När bokförlaget Opal gav mig en barnbok på spanska för att skriva en kort resumé av innehållet gjorde jag något jag aldrig gjort förut, säger översättaren Eva M Ålander. Jag blev så förtjust i boken att jag översatte hela boken på en gång utan att ha ett kontrakt, sen skickade jag in översättningen till Opal.

Som tur var blev förlagschefen lika förtjust i texten och boken ”Karamellens ord” av Gonzalo Moure kom ut nu i vår.

”Karamellens ord” är en oförglömlig och poetisk barnbok som utspelar sig i det västahariska flyktinglägret Smara. Huvudpersonen är en liten döv pojke.

Alltsammans började med att den spanske författaren Gonzalo Moure reste till Algeriet och besökte flyktingarna från det ockuperade Västsahara som lever i jättelika flyktingläger mitt ute i öknen. Det var för 15 år sedan och planen var att skriva en ungdomsroman där den ena huvudpersonen var en ung spanjorska, den andra en ung flicka i lägren. ”El beso del Sáhara”, ”Sahas kysst” kom boken att heta, den är inte översatt till svenska.

- Under min allra första resan till lägren bodde jag i lägret Smara, där jag blev bekant med en dövstum 9-årig flicka, Fatimetsu, berättar Gonzalo Moure via mejl. Det var

hon som frågade om kamelerna talade när de idisslade och det är min långa vänskap med henne som inspirerat mig att skriva en barnbok om kamelen Karamellen och en döv flyktingpojke. Under den där första resa föddes också kärleken till västaharierna och jag har sedan dess återvänt till lägren varje år för att träffa mina vänner och för att arbeta med kultur bland dem.

Liten bokbuss

Sedan några år tillbaka arbetar Gonzalo Moure med en liten bokbuss som kör runt i lägren med spanska volontärer, många av dem bibliotekarier, de försöker stimulera till skapande, läsande och andra former av kultur. I Spanien har barnboken ”Karamellens ord” blivit en stor framgång. Den har sålts i nästan 100 000 exemplar och när författaren inte vistas i flyktinglägren i Sahara reser han runt på skolor, bibliotek och läseklubbar i Spanien och pratar Västsahara och diskuterar de stora livsfrågorna med barn och ungdomar.

- Bland de yngsta, bland barn och ungdomar i Spanien, finns det ett starkt stöd för kampen för ett fritt och självständigt Västsahara. Hundratal ungdomar reser till lägren varje år och i Spanien är det aktiva på många sätt, de deltar i protestaktioner och en del arbetar i trädgårdar eller bakar bröd eller gör godis för

att få in pengar till olika solidaritetsprojekt. För mig som författare är det viktigaste att nå barn och ungdomar. Det är inte svårt. Eftersom jag inte hinner resa till alla ställen man vill ha mig har jag alldeles nyligen börjat ha videomöten där jag kan ha kontakt med de elever och lärare jag inte hinner besöka.

Gonzalo Moure ska komma till Bokmässan i Göteborg i höst för att berätta mer om sin bok och sina möten med västahariska barn i lägren och kanske också om solidariska barn och ungdomar i Spanien.

Kora är döv

”Karamellens ord” handlar om 8-åriga pojken Kora som är döv och bor i flyktinglägret Smara. Hans värld består av sten och sand, hus byggda av lera, ett skolhus och utanför lägret inhägnaderna för getter och kameler.

Pojken ser att alla människor rör läpparna, men han hör inget och förstår inte mycket. När ett kamelföl föds blir han fullkomligt förälskad och han är övertygad om att den lilla kamelen talar med honom när den idisslar. Kora kallar kamelfölet för Karamellen och snart tycker han att han förstår allt vad kamelen säger. I skolan får han gå i en speciell skola tillsammans med barn som inte ser eller bara sitter och inte säger

Stöd BiS insamling för att trycka Monica Zaks bok *Pojken som levde med strutsar* till de västahariska flyktinglägren!

BiS pg 335316-6

”Västahara”

Bilder: Monica Zak

något. Han lär sig knyta skorna och får rita hela dagarna. Men Kora mer eller mindre tvingar läraren att lära honom skriva. Det går. Den första meningen han skriver säger han att det är något som Karamellen har sagt.

Kamelen ägs av hans farbror. När det blir ont om mat i lägren måste den slaktas. Kora gråter och det gör hans farbror också som sett pojken stora kärlek till kamelen. Men djuret måste ändå slaktas. Då flyr Kora med Karamellen på natten. De vandrar söderut genom öknen, men de hittar varken vatten eller bete. Farbrodern hinner ifatt dem och först dem tillbaka till lägret. Snart kommer den oundvikliga dagen då Karamellen ska slaktas. Pojken är med då. Han tittar oavbrutet på kamelens läppar och skriver ner hans sista ord i sin anteckningsbok.

Det blir en dikt.

I slutet av boken har Kora fått en hörapparat och har fortsatt att skriva dikter. Han har blivit en till i raden av berömda västahariska poeter. Men hans första riktigt berömda dikt heter Karamellen ord, precis som boken som jag hoppas får många läsare också i Sverige.

Bok- och Bibliotek 2010:

BiS kommer att dela bord med VästaharaAktionen, Afrikagrupperna, Föreningen Västahara i Göteborg.

”De törstar efter böcker” Författaren Gonzaloo Moure om besök hos västahariska flyktingbarn i samtal med författaren Monica Zak Internationella torgets stora scen torsdag 23 sept. kl. 13.20-13.40

“ BIS pengar kommer att till en början gå till inköp av fler exemplar av ” Pojken som levde med strutsar.” Historien om strutspojken hade flyktingarna berättat för Monica Zak. Strutspojken Hadara, som fanns i verkligheten, är död, men hans son Ahmed var en av dem som berättade den märkliga historien för henne om pojken som kom bort i en sandstorm och växte upp i en strutsflock.

Ministern vill ha fler böcker

- De där böckerna väckte uppståndelse för det var den första bok som handlade om oss, säger Jalil Sidmahamad, minister i SADR. Nu behöver vi bara fler exemplar.

Speciellt våra skolelever behöver fler böcker för att de ska kunna lära sig arabiska ordentligt. Om våra barn klarar en algerisk examen efter femman får de gratis utbildning av Algeriska staten utanför lägren. Men många av våra elever misslyckas. Varför? Jo deras arabiska är inte tillräckligt bra. De behöver lästa mer än läroboken i arabiska. Den här boken vill alla läsa. Strutspojken Hadara var ju västaharier, vi har alla hört historien om honom, och hans son och barnbarn är också flyktingar och bor i lägren.

Källa: Västaharaaktionen. <http://www.vastaharaaktionen.se/bocker-pa-arabiska-flyktingarna>